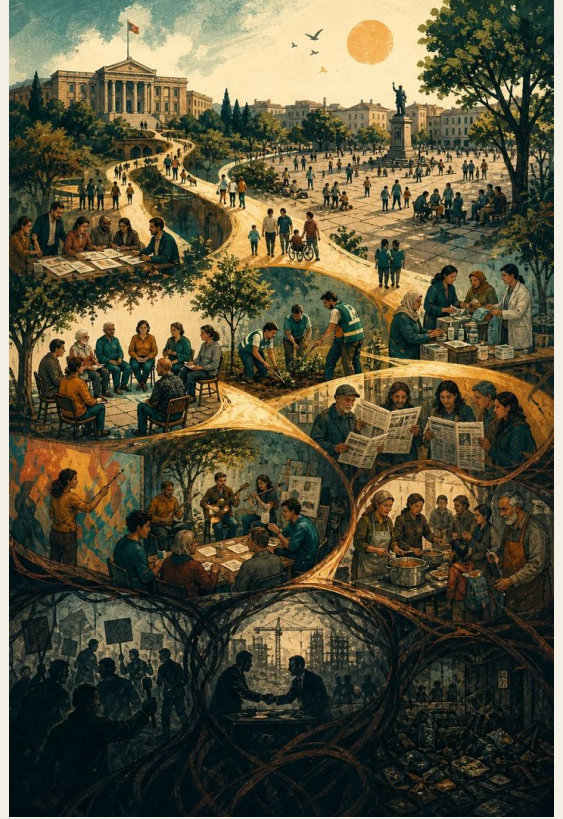

JOHN KEANE

Sivil Toplum

27 sayfalık görselleştirilmiş geniş özet

16 özgün bölüm gravürü · Gündelik örnekler

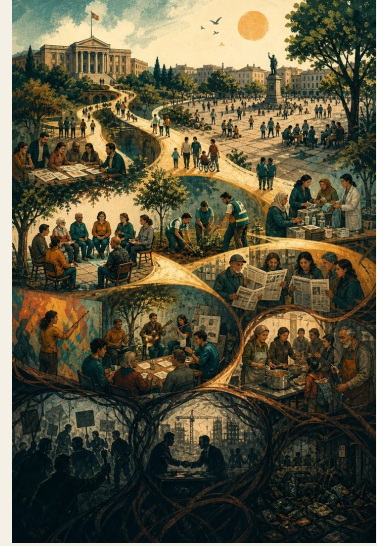
Ana fikirler · Eleştiriler · Akılda kalan sahneler

Özgün eserin yerini tutmayan açıklamalı okuma rehberi

OKUMAYA BAŞLAMADAN ÖNCE

Bu rehberin pusulası

Bir mahalle derneği parkı korur, bağımsız gazete belediyeyi denetler, yardım ağı afette devletten önce ulaşır. Fakat aynı alanda nefret grubu, mafya ve güçlü şirket de örgütlenebilir. Keane sivil toplumu otomatik iyilik bölgesi değil, çoğul özgürlüğün sürekli bakım isteyen alanı olarak düşünür.

Bu kitap nasıl okunmalı?

Devletin dışında fakat ondan tümüyle kopuk olmayan dernek, medya, aile, hareket ve ekonomik ilişkiler alanının demokrasi için neden gerekli ve aynı zamanda neden tehlikeli olabileceğini tartışan rehber.

Sivil toplum yalnız gönüllü kuruluşlar listesi değildir. Devlet dışındaki örgütlü ilişkiler, kamusal tartışma, ekonomi, medya ve özel hayatla kesişir. Kitap hem devleti sınırlayan gücünü hem eşitsizlik ve şiddeti yeniden üretebilme ihtimalini birlikte tutar.

Rehber kavramın tarihsel görüntülerinden devlet ayırımına, pazar ve mülkiyetten medyaya, şiddetten küresel ağlara kadar ilerleyecek; her bölüm 'devlet dışı olan gerçekten özgür ve demokratik midir?' sorusunu koruyacak.

KULLANIM ÖNERİSİ

Bir oturuşta bitirmek zorunda değilsiniz; her gravür bir sonraki durak için hafıza kancasıdır.

YOL HARİTASI

21 durakta kitabın bütünü

01	Bu kitap nasıl okunmalı?	12	Refah devleti rakip değil dayanak olabilir
02	Eski bir kavramın geri dönüşü	13	Çoğulluk rahatsızlık getirir
03	Devlet ile toplum aynı değildir	14	Demokrasi seçimden fazladır
04	Gönüllü birlikler demokrasi okulu olabilir	15	Sınırları aşan sivil ağlar
05	Pazar sivil toplumun tamamı değildir	16	STK kimin adına konuşur?
06	Mülkiyet özerklik de tahakküm de yaratır	17	Yeni sivil toplum görüntüsü
07	Kamusal alan: Özel dert ortak mesele olur	18	Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer
08	Özgür medya ara kurumdur	19	Kitap hakkında süren tartışma
09	Sivil toplumun karanlık yüzü	20	Bugüne taşınan üç soru
10	Şiddet özgür birlikteliği bozar	21	Bir cümlede kitabın özü
11	Aile özel ama siyasetten uzak değil		

Eski bir kavramın geri dönüşü

Sivil toplum bir dönem eski ve burjuva kavramı sayılırken Doğu Avrupa muhalefeti ve yeni toplumsal hareketlerle yeniden demokrasi diline döndü. Bu yüzden iddia bir sonuç cümlesi değil, örnekleri dikkatle okumak için kullanılan bir mercek gibi çalışır.

Devlet denetimindeki ülkede bağımsız sendika, kilise toplantısı ve yeraltı yayını küçük özerklik adaları kurar. Örneği akılda tutmak, kavramın kuru adını ezberlemekten daha değerlidir; çünkü neden ile sonucu yan yana gösterir.

Kavramın geri dönüşü her ülkede aynı tarihsel anlama gelmez. Betimleme ile onay aynı şey değildir: Bir düzenin nasıl çalıştığını anlatmak onun doğru olduğunu söylemez.

Bir siyasi kavram kullanıldığında hangi dönemin sorununa cevap olarak yeniden canlandığını araştırmak gerekir. İşyerinde ya da evde kişiyi suçlamadan önce davranışı üreten koşulu değiştirmek daha öğretici bir deney olabilir.

Devlet ile toplum aynı değildir

Sivil toplum devlet kurumlarından farklı özerk örgütlenme alanıdır; fakat hukuk, güvenlik ve kaynak için devletle sürekli ilişki içindedir. Bu ayrım, sonraki örneklerin neden aynı başlık altında toplandığını gösteren ilk ipucudur.

Dernek hükümeti eleştirir ama toplantı hakkını yasadan, binasını belediye izninden ve güvenliğini kamusal düzenden alır. Koşullardan yalnız biri değiştiğinde sonucun da değişebilmesi, burada kaderden değil ilişkiden söz edildiğini gösterir.

Devleti tümüyle kötü, toplumu tümüyle iyi görmek karşılıklı bağımlılığı gizler. Burada kanıt, yorum ve değer yargısını birbirinden ayırmak özellikle önemlidir.

Bir kuruluşun bağımsızlığını değerlendirirken finansmanını, hukuki güvencesini ve devletle pazarlık gücünü birlikte görmek gerekir. Gündelik hayata taşınacak soru şudur: Bu düzen değişse kimin seçeneği artar, kimin alışkanlığı bozulurdu?

Gönüllü birlikler demokrasi okulu olabilir

İnsanlar dernek ve inisiyatiflerde konuşma, görev paylaşma, anlaşmazlık çözme ve ortak amaç kurma pratiği edinir. İlk bakışta küçük görünen bu değişiklik, olayın nedenini ve sorumluluğunu başka bir yerde aramamızı sağlar.

Mahalle bahçesi grubunda sırayla toplantı yönetmek, bütçe açıklamak ve itiraz dinlemek küçük demokratik beceriler öğretir. Aynı sahneye başka bir kişinin gözünden bakmak, açıklamanın sakladığı güç ve maliyet farkını ortaya çıkarabilir.

Dernek içi hiyerarşi, kayırma ve dışlama da öğrenilebilir; üyelik tek başına demokratlık üretmez. Geçmiş bugünün birebir kopyası saymak kadar, aralarında hiçbir bağ yokmuş gibi davranmak da yanıltıcıdır.

Bir grubun yalnız amacına değil karar alma biçimine ve yönetici değişimine bakmak gerekir. Sosyal medyadaki kesin hüküm karşısında hangi kanıtın eksik olduğunu sormak, acele genellemeyi durdurabilir.

Sahnedeki zamanı biraz yavaşlattığımızda, “Gönüllü birlikler demokrasi okulu olabilir” ile Sivil Toplum kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

Pazar sivil toplumun tamamı değildir

Özel ekonomik ilişkiler devlet dışında yer alsa da sivil toplumu yalnız pazara indirgemek paranın güç farkını ve dayanışma alanlarını görünmez yapar. Yazar böylece tekil olayı daha geniş bir düzenin işareti olarak okumayı önerir.

Küçük esnaf birliği ile küresel şirket hukuken özel aktördür, fakat kamusal kararı etkileme güçleri aynı değildir. Örneği akılda tutmak, kavramın kuru adını ezberlemekten daha değerlidir; çünkü neden ile sonucu yan yana gösterir.

Pazarı bütünüyle dışlamak da çalışma ve mülkiyetin sivil hayattaki etkisini saklar. Geçmiş bugünün birebir kopyası saymak kadar, aralarında hiçbir bağ yokmuş gibi davranmak da yanıltıcıdır.

Devlet dışı aktörü özgür saymadan önce ekonomik bağımlılığın konuşma ve örgütlenme gücünü nasıl değiştirdiğini sormak gerekir. Bugünkü karşılığı bulmanın en sade yolu, 'başka türlü olsaydı ne değiştirdi?' sorusunu gerçek bir olaya uygulamaktır.

OKUMA EŞİĞİ 1 / 3

İlk bağlantılar artık görünür

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Eski bir kavramın geri dönüşü
- Devlet ile toplum aynı değildir
- Gönüllü birlikler demokrasi okulu olabilir
- Pazar sivil toplumun tamamı değildir

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Mülkiyet özerklik de tahakküm de yaratır
- Kamusal alan: Özel dert ortak mesele olur
- Özgür medya ara kurumdur
- Sivil toplumun karanlık yüzü

Bağlantı sorusu: “Eski bir kavramın geri dönüşü” ile “Pazar sivil toplumun tamamı değildir” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Mülkiyet özerklik de tahakküm de yaratır” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Mülkiyet özerklik de tahakküm de yaratır

Kendi kaynağına sahip olmak devletten bağımsız hareket alanı sağlayabilir; büyük mülkiyet ise başkalarının seçeneklerini daraltabilir. Bu fikir, okuru hazır hüküm vermekten alıkoyup mekanizmanın adımlarını tek tek izlemeye çağırır.

Bağımsız gazetenin matbaası eleştiri güvencesidir, fakat medya tekeli hangi sesin duyulacağını belirleyebilir. Olayı yaşayan kişi bütün düzeni görmese bile düzen onun seçeneklerini sessizce daraltır ya da genişletir.

Mülkiyet hakkı tek başına özgürlük veya baskı değildir; dağılım ve erişim belirleyicidir. Betimleme ile onay aynı şey değildir: Bir düzenin nasıl çalıştığını anlatmak onun doğru olduğunu söylemez.

Bir kurumun mal varlığının yalnız sahibini değil kamusal konuşma alanını nasıl etkilediğini izlemek gerekir. Bir haber okurken amaç kavramı insanlara etiket yapmak değil, söylenmeyen koşulu ve bedeli fark etmektir.

Örneği tersinden düşündüğümüzde, “Mülkiyet özerklik de tahakküm de yaratır” ile Sivil Toplum kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

Kamusal alan: Özel dert ortak mesele olur

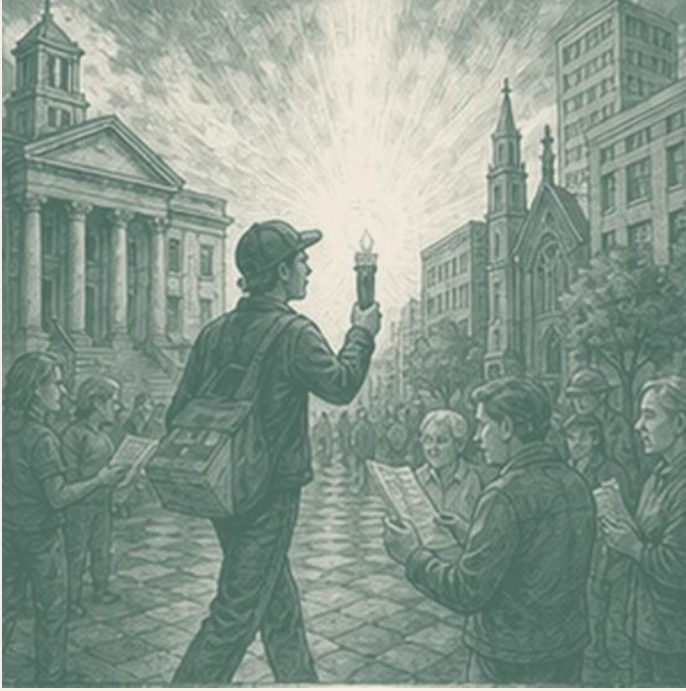
Sivil toplum insanların kişisel deneyimi ortak soruna çevirip devletten hesap sorduğu kamusal alanlar üretir. Bu nokta kaçırılırsa bölüm kolayca bir slogana dönüşür; görülürse kitabın geri kalanı yerine oturur.

Tek tek evlerde yaşanan şiddet kadın örgütlerinin toplantı ve yayınlarıyla özel mesele olmaktan çıkıp yasa talebine dönüşür. Aynı kişileri başka kuralların içine koyduğumuzda davranışın değişmesi, açıklamanın nerede aranacağını gösterir.

Kamusal alana erişim eşit değildir; dil, zaman, medya ve güvenlik bazılarını susturabilir. İtirazın hedefi çoğu zaman ana soru değil, o soruya verilen cevabın gereğinden fazla genişletilmesidir.

Bir tartışmada kimlerin toplantıya gelemeyeceğini ve konuşmanın hangi biçiminin dışlayıcı olduğunu hesaba katmak gerekir. Bu fikir hazır reçete sunmaz; fakat kararın gizli varsayımını görünür kılarak seçenekleri dürüstçe tartmayı sağlar.

Özgür medya ara kurumdur

Bağımsız medya devlet ile yurttaş arasında bilgi dolaştırır, iktidarı izler ve dağınık deneyimleri görünür kılar. Bu nokta kaçırılırsa bölüm kolayca bir slogana dönüşür; görülürse kitabın geri kalanı yerine oturur.

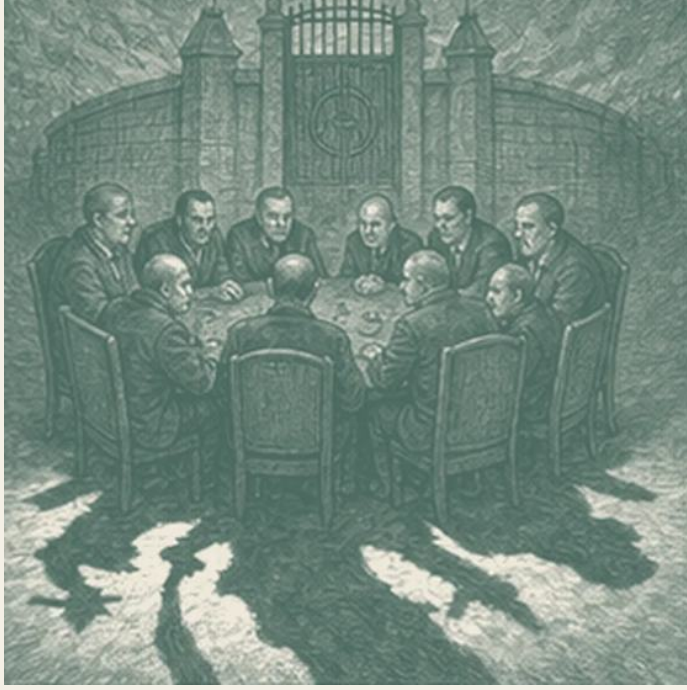
Yerel gazete ihale belgesini açıklayınca tek tek söylentiler ortak denetim talebine dönüşür. Bu küçük hikâye, büyük iddianın evde, sokakta ya da kurum içinde nasıl çalışabileceğini görünür kılar.

Özel medya reklam, sahiplik ve dikkat ekonomisi nedeniyle başka güçlere bağımlı olabilir. Kitabın yazıldığı dönem ve seçtiği dil hesaba katılmadan yapılan okuma, güçlü kavramı kolayca dogmaya çevirebilir.

Bir haber kaynağının yalnız devletten bağımsızlığına değil sahibine, gelir modeline ve düzeltme yöntemine bakmak gerekir. Gündelik hayata taşınacak soru şudur: Bu düzen değişse kimin seçeneği artar, kimin alışkanlığı bozulurdu?

Bu bağlantıyı bir adım daha izlediğimizde, “Özgür medya ara kurumdur” ile Sivil Toplum kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınılanabilecek düşünme aracına dönüşür.

Sivil toplumun karanlık yüzü

Devlet dışı örgütlenme mafya, nefret hareketi ve şiddet ağı biçiminde de gelişebilir; sivil sözcüğü otomatik nezaket garantisi değildir. Bu çerçeve doğru kurulduğunda kitabın en çetin iddiası bile gündelik bir soruya dönüşür.

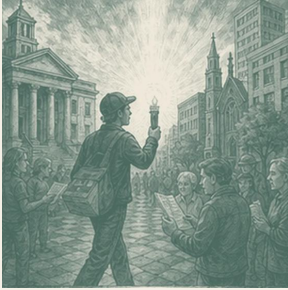
Mahallede koruma sağlayan grup zamanla haraç toplar ve farklı kimlikteki komşuyu tehdit eder. Örneğin gücü süslü olmasından değil, kavramın hangi adımda gerçeğe dokunduğunu göstermesinden gelir.

Zararlı örgütle mücadele bahanesi bütün bağımsız alanı bastırmak için kullanılabilir. Kitabın yazıldığı dönem ve seçtiği dil hesaba katılmadan yapılan okuma, güçlü kavramı kolayca dogmaya çevirebilir.

Bir grubu değerlendirirken gönüllü üyeliğin yanında başkalarının hakkına, çıkış özgürlüğüne ve şiddet kullanımına bakmak gerekir. Bölümün bugüne bıraktığı görev, tek bir doğru cevap ezberlemek değil, yanlış kurulmuş soruyu fark etmektir.

OKUMA EŞİĞİ 2 / 3

Ayrıntılardan büyük resme

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

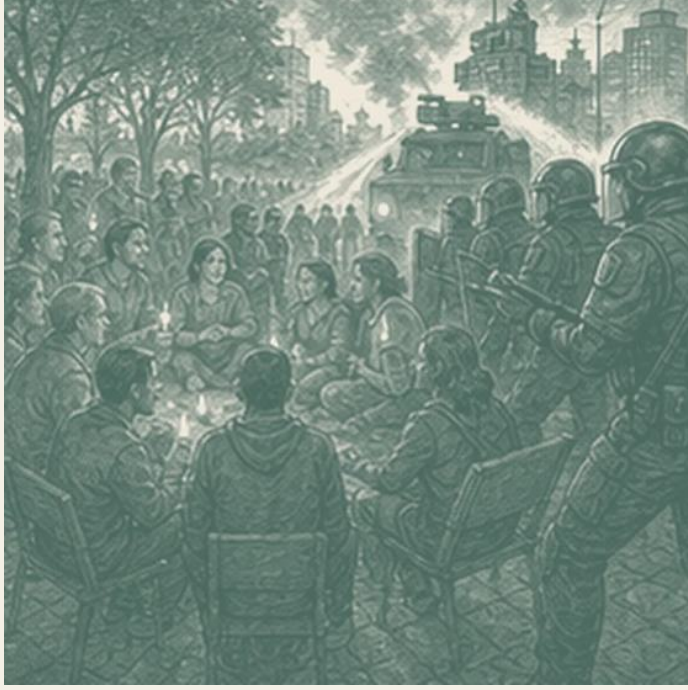
- Mülkiyet özerklik de tahakküm de yaratır
- Kamusal alan: Özel dert ortak mesele olur
- Özgür medya ara kurumdur
- Sivil toplumun karanlık yüzü

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Şiddet özgür birlikteliği bozar
- Aile özel ama siyasetten uzak değil
- Refah devleti rakip değil dayanak olabilir
- Çoğulluk rahatsızlık getirir

Bağlantı sorusu: “Mülkiyet özerklik de tahakküm de yaratır” ile “Sivil toplumun karanlık yüzü” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Şiddet özgür birlikteliği bozar” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Şiddet özgür birlikteliği bozar

Sivil toplumun çoğulluğu tarafların birbirini fiziksel olarak yok etmeye çalışmadığı asgari güvenlik zemini ister. Bu ayrım, sonraki örneklerin neden aynı başlık altında toplandığını gösteren ilk ipucudur.

Sendika ile işveren sert pazarlık yapabilir; silahlı tehdit başladığında görüş ayrılığı hayatta kalma mücadelesine dönüşür. Sahnedeki şaşırtıcı sonuç tek bir kişinin niyetinden değil, küçük koşulların aynı yönde birleşmesinden doğar.

Devletin şiddet tekeli de kötüye kullanılabilir; güvenlik demokratik denetim gerektirir. Bu eleştiri kitabı reddetmek değil, güçlü tarafıyla aşırı iddiası arasına görünür bir çizgi çekmektir.

Şiddeti önleyen kuralın kime eşit uygulandığını ve kolluk gücünün hesap verip vermediğini kontrol etmek gerekir. Karar vermeden önce kısa vadeli kazanç ile uzun vadeli maliyeti ayırmak, bölümün merceğini hayata geçirir.

Aile özel ama siyasetten uzak değil

Aile sivil toplumun yakınlık alanıdır; fakat bakım, cinsiyet ve otorite ilişkileri kamusal eşitliği etkiler. Bu çerçevede doğru kurulduğunda kitabın en zor iddiası bile gündelik bir soruya dönüşür.

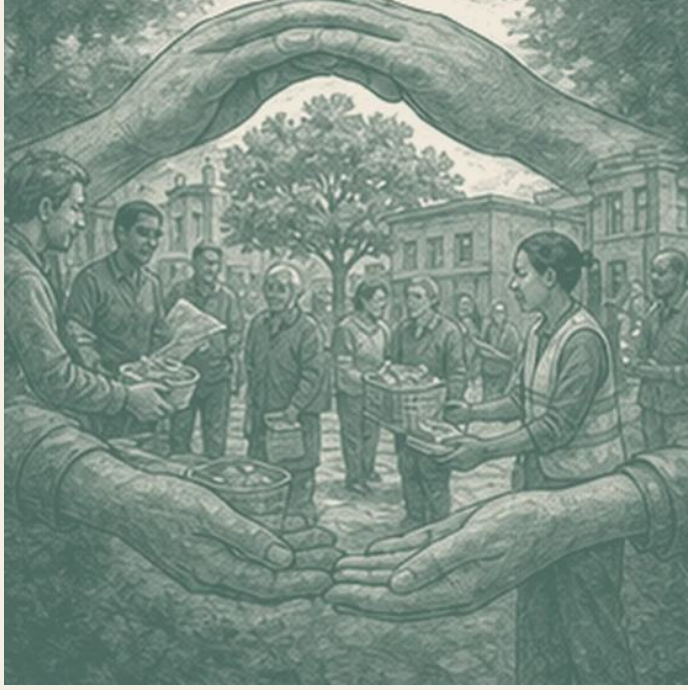
Toplantıya erkek giderken kadının ücretsiz bakım işi evde kalırsa örgütün açık kapısı gerçekte herkese eşit değildir. Sahnedeki şaşırtıcı sonuç tek bir kişinin niyetinden değil, küçük koşulların aynı yönde birleşmesinden doğar.

Devletin aileye müdahalesi koruma sağlayabilir ama mahremiyet ve farklı yaşam biçimleri için risk taşır. Bu sınırı korumak fikri zayıflatmaz; onu her kapıyı açan sahte bir anahtar olmaktan kurtarır.

Bir katılım projesinde insanların bakım ve güvenlik yükünü hesaba katmak kâğıt üzerindeki eşitliği gerçeğe yaklaştırır. Bugünkü karşılığı bulmanın en sade yolu, 'başka türlü olsaydı ne değişirdi?' sorusunu gerçek bir olaya uygulamaktır.

Aynı olaya başka bir kişinin gözünden bakıldığında, "Aile özel ama siyasetten uzak değil" ile Sivil Toplum kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sıranabilecek düşünme aracına dönüşür.

Refah devleti rakip değil dayanak olabilir

Sağlık, eğitim ve gelir güvencesi insanların korkmadan örgütlenmesini kolaylaştırabilir; devlet desteği sivil toplumu otomatik zayıflatmaz. Bu cümle kitabın tamamını açıklamaz; fakat doğru kapıyı açan anahtarın dişlerini gösterir.

İşini kaybedince sağlık hakkını da kaybetmeyen çalışan sendikada konuşmaya daha cesur olabilir. Bu küçük hikâye, büyük iddianın evde, sokakta ya da kurum içinde nasıl çalışabileceğini görünür kılar.

Aşırı bürokrasi bağımsız girişimi boğabilir ve kuruluşu fon şartlarına bağımlı kılabilir. Yazarın görmediği deneyimler ve dışarıda bıraktığı kişiler, kavramın sınırını anlamak için ayrıca dinlenmelidir.

Kamusal desteğin özerkliği güçlendirip güçlendirmedini, yoksa gündemi sessizce satın alıp almadığını değerlendirmek gerekir. Bugün aynı ilişkiyi ararken önce görünen sonucu değil, sonucu normalleştiren kuralı ve teşviki bulmak gerekir.

DÖRDÜNCÜ KISIM · FARK

13. DURAK

Çoğulluk rahatsızlık getirir

Canlı sivil toplum herkesin aynı iyi yaşam tanımına uymasını değil, çatışan değerlerin barışçıl biçimde yan yana örgütlenmesini gerektirir. İlk bakışta küçük görünen bu değişiklik, olayın nedenini ve sorumluluğunu başka bir yerde aramamızı sağlar.

Aynı meydanı çevreci grup, esnaf birliği ve dini topluluk farklı taleplerle kullanmak ister. Sahnedeki şaşırtıcı sonuç tek bir kişinin niyetinden değil, küçük koşulların aynı yönde birleşmesinden doğar.

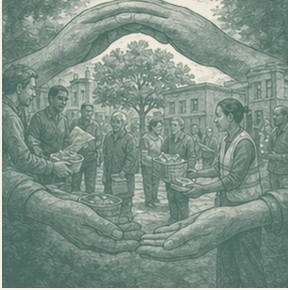
Çoğulluk insan hakkı ihlalini kültürel fark diye korumamalıdır. Kavram bazı olaylarda merkezde, bazılarında yalnız küçük bir etkidir; ölçüyü bağlam belirler.

Hoşlanmadığınız bir grubun aynı örgütlenme hakkını kullanabilmesini savunup savunmadığınız demokratik tutarlılık sınavıdır. Gündelik hayata taşınacak soru şudur: Bu düzen değişse kimin seçeneği artar, kimin alışkanlığı bozulurdu?

Kavramı gerçek bir karara uyguladığımızda, “Çoğulluk rahatsızlık getirir” ile Sivil Toplum kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sıranabilecek düşünme aracına dönüşür.

OKUMA EŞİĞİ 3 / 3

Son sorulara yaklaşıırken

GERİDE KALAN DÖRT DURAK

- Şiddet özgür birlikteliği bozar
- Aile özel ama siyasetten uzak değil
- Refah devleti rakip değil dayanak olabilir
- Çoğulluk rahatsızlık getirir

SIRADAKİ DÖRT DURAK

- Demokrasi seçimden fazladır
- Sınırları aşan sivil ağlar
- STK kimin adına konuşur?
- Yeni sivil toplum görüntüsü

Bağlantı sorusu: “Şiddet özgür birlikteliği bozar” ile “Çoğulluk rahatsızlık getirir” arasında hangi düşünce yolu kuruluyor? Bir sonraki durak olan “Demokrasi seçimden fazladır” bu yolu nasıl değiştirebilir?

Demokrasi seçimden fazladır

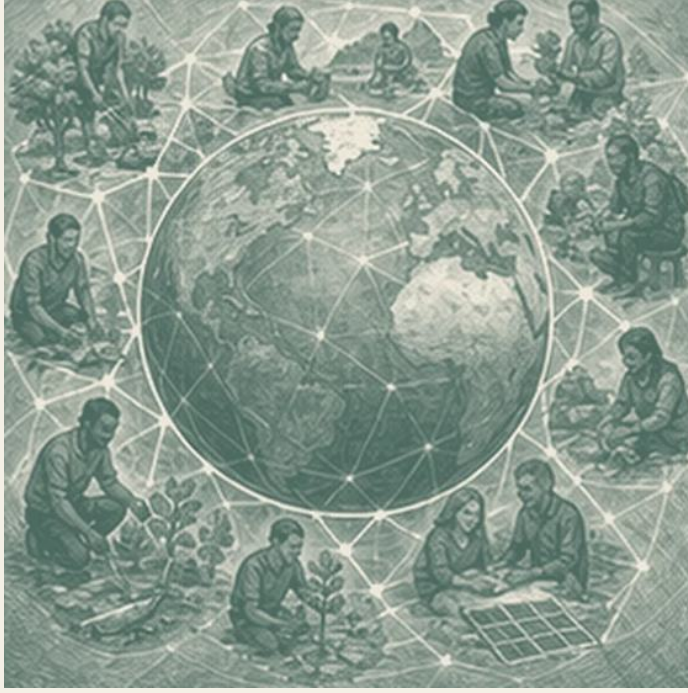
Seçimler iktidarı belirler; sivil toplum ise seçimler arasında bilgi, protesto ve örgütlenmeyle iktidarı sürekli sınırlar. Bu cümle kitabın tamamını açıklamaz; fakat doğru kapıyı açan anahtarın dişlerini gösterir.

Dört yılda bir oy veren yurttaş, bütçe izleme grubu sayesinde bugün de belediyeden belge isteyebilir. İnsan yüzü eklenince tartışmanın bedeli de görünür olur; kavram yalnız kitap sayfasında kalmaz.

Sürekli baskı seçilmiş kurumların karar kapasitesini de zayıflatabilir; denetim sorumlulukla kurulmalıdır. Benzetme akılda kalıcıdır fakat dünyanın tamamı değildir; nerede bittiğini bilmek dürüst okumanın parçasıdır.

Bir kampanyanın yalnız engelleme mi yaptığına, yoksa uygulanabilir alternatif ve hesap verme yolu da üretip üretmediğine bakmak gerekir. İşyerinde ya da evde kişiyi suçlamadan önce davranışı üreten koşulu değiştirmek daha öğretici bir deney olabilir.

Sınırları aşan sivil ağlar

İnsan hakları, iklim ve emek sorunları ulusal sınırı aştıkça sivil örgütler de uluslararası ağlar kurar. Bu başlangıç, bölümün sonunda varılacak hükmü değil, o hükmün hangi yoldan sınanacağını verir.

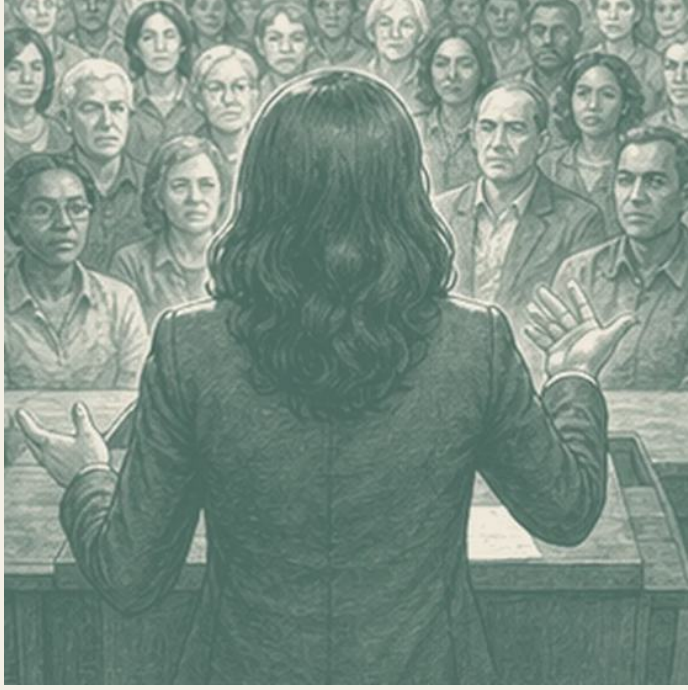
Bir fabrikadaki işçi ihlali yerel sendika, küresel marka kampanyası ve tüketici baskısıyla başka ülkelerde duyulur. Büyük sözcüklerin gerisindeki basit hareket görüldüğünde, bölümün iddiası hem daha anlaşılır hem de daha tartışılabilir olur.

Küresel kuruluş yerel topluluğun dili ve önceliği üzerinde yeni bir uzman egemenliği kurabilir. Betimleme ile onay aynı şey değildir. Bir düzenin nasıl çalıştığını anlatmak onun doğru olduğunu söylemez.

Uluslararası kampanyada parayı, gündemi ve temsil yetkisini kimin taşıdığını görünür kılmak gerekir. Dijital araçlar sahneyi değiştirmiş olsa da güven, korku, itibar ve güç arayışı yeni biçimler altında sürer.

Bölümün görünmeyen ikinci katında, “Sınırları aşan sivil ağlar” ile Sivil Toplum kitabının ana sorusu arasındaki bağ belirginleşir. İlk paragraftaki iddia ile örnekteki somut sonuç yan yana durduğunda, tek bir kişiyi suçlamanın ya da tek bir kurala sığınmanın neden yetersiz kaldığı görülür. Burada önemli olan ayrıntıları rastgele çoğaltmak değil, hangi ayrıntının sonucu gerçekten değiştirdiğini bulmaktır. Böylece bölüm, ezberlenecek bir cümleden çıkıp yeni bir olay karşısında sınanabilecek düşünme aracına dönüşür.

STK kimin adına konuşur?

Seçilmemiş sivil kuruluşlar önemli uzmanlık ve savunuculuk sunar; fakat üyeye, bağışçıya ve etkilenen kişiye nasıl hesap verdiği açık olmalıdır. Yazarın temel hamlesi, alışılmış açıklamanın arkasında çalışan görünmez ilişkiyi ortaya çıkarmaktır.

Köy adına proje yazan kuruluş raporu bağışçı dilinde hazırlarken köylünün asıl su sorununu ikinci plana atabilir. Örnek tek başına kanıt değildir; yine de iddianın hangi yönde sınanacağını gösteren sağlam bir büyüteçtir.

Seçilmemiş olmak meşruiyetsiz olmak değildir; temsil biçimi seçimden başka yollarla da kurulabilir. Bu sınırı korumak fikri zayıflatmaz; onu her kapıyı açan sahte bir anahtar olmaktan kurtarır.

Bir kuruluşun yönetim kurulu kadar kararından etkilenenlerin geri bildirim ve itiraz yolunu incelemek gerekir. Karar vermeden önce kısa vadeli kazanç ile uzun vadeli maliyeti ayırmak, bölümün merceğini hayata geçirir.

Yeni sivil toplum görüntüsü

Keane sivil toplumu devleti yok edecek kusursuz alan değil, güç merkezlerini çoğaltıp birbirini denetleyen kırılğan bir ekosistem olarak düşünür. Mesele sözcüğün tanımından çok, tanımın hangi eski alışkanlığı görmemizi sağladığıdır.

Sağlıklı ormanda tek dev ağaç değil farklı türler, açık alanlar ve yangını sınırlayan çeşitlilik bulunur. Örneğin gücü süslü olmasından değil, kavramın hangi adımda gerçeğe dokunduğunu göstermesinden gelir.

Çoğulluk eşitsiz kaynakları kendiliğinden düzeltmez; hukuk ve yeniden dağıtım gerekir. Benzetme akılda kalıcıdır fakat dünyanın tamamı değildir; nerede bittiğini bilmek dürüst okumanın parçasıdır.

Sivil alanı büyütürken en güçlü kuruluşın bütün ışığı kesmesini önleyecek şeffaflık ve rekabet kuralları tasarlamak gerekir. İşyerinde ya da evde kişiyi suçlamadan önce davranışı üreten koşulu değiştirmek daha öğretici bir deney olabilir.

SON DURAKLAR · SINIR

18. DURAK

Kitabın kolay yanlış anlaşılacağı yer

Keane devletsiz toplum veya bütün STK'ların iyi olduğu fikrini savunmaz. Demokratik sivil toplum, hukukun koruduğu fakat devletçe yutulmayan; kendi içindeki şiddet ve eşitsizliğin de denetlendiği çoğul alandır.

Bağımsız bir medya şirketi devletten özgür olabilir ama reklam tekeli ve patron baskısı altında yine kamusal sesi daraltabilir.

Sivil Toplum için doğru okuma, güçlü cümleyi tek başına taşımak yerine onu destekleyen örneği ve sınırını da birlikte hatırlamaktır.

SON DURAKLAR · TARTIŞMA

19. DURAK

Kitap hakkında süren tartışma

Kitap sivil toplumun 1989 sonrası yeniden doğuşunu tarihsel kökleriyle birleştirdi ve kavramı devlet-pazar karşıtlığından daha karmaşık bir demokrasi ağı olarak sundu.

Eleştirmenler kavramın çok genişleyince aileden şirkete her şeyi kapsayarak belirsizleştiğini, ekonomik sınıf farklarını ve küresel STK'ların hesap sorununu yeterince çözemediğini belirtti.

Bir esere yöneltilecek ciddi itiraz, onu otomatik olarak değersizleştirmez. Sivil Toplum bugün hâlâ okunuyorsa bunun nedeni yalnız verdiği cevaplar değil, itirazların bile çevresinde dönmeye devam ettiği güçlü sorulardır.

SON DURAKLAR · BUGÜN

20. DURAK

Bugüne taşınan üç soru

Bu örgüt gerçekten gönüllü mü? Kime hesap veriyor? Devletten bağımsızken hangi özel güce bağımlı? Başkasının örgütlenme hakkını koruyor mu?

Üyesi olduğunuz veya desteklediğiniz bir kuruluş için finansman, karar alma, üyelik, itiraz ve şiddetsizlik başlıklarında beş satırlık küçük bir demokrasi kontrolü yapın.

Sivil Toplum bu soruların hemen cevaplanmasını beklemez. İyi kitap bazen yeni bir bilgi vermekten önce, doğal sandığımız bir duruma başka gözle bakmayı öğretir.

SON DURAKLAR · ÖZ

21. DURAK

Bir cümlede kitabın özü

Sivil toplum, devlet dışındaki çoğul örgütlenmelerin demokrasiyi denetlediği alandır; fakat özgür kalması için kendi içindeki para, temsil ve şiddet sorunlarının da sürekli sınanması gerekir.

Akılda tutulacak son görüntü, devlet binasının çevresinde dernek masası, gazete, aile evi, sendika ve dijital ağların yeşil halkalarla birbirini denetlediği çoğul bir şehir meydanıdır. Bu görüntü ayrıntıların yerini tutmaz; ana soruya geri dönmek için bir işaret levhasıdır.

Sivil Toplum adlı özgün eseri okumak, burada sadeleştirilen yolun ritmini, kanıtlarını ve yazarın kendi sesini görmenin tek yoludur. Bu rehber kapıyı kapatmak için değil, ardındaki odanın neden ilginç olduğunu göstermek için hazırlandı.

KAYNAKLAR VE KAPSAM

Neye dayandık, nerede durduk?

[1] John Keane - Books

[2] Google Books - Civil Society: Old Images, New Visions

TELİF VE SORUMLULUK NOTU

Bu çalışma eğitim ve araştırma amacıyla hazırlanmış özgün bir özet ve yorum rehberidir. Kitabın cümlelerini yeniden üretmez ve özgün eserin yerini tutmaz. Sağlık ve psikoloji başlıkları genel bilgi verir; tanı, tedavi veya kişiye özel profesyonel öneri değildir.

SON CÜMLE

Sivil Toplum adlı özgün eseri okumak, burada sadeleştirilen yolun ritmini, kanıtlarını ve yazarın kendi sesini görmenin tek yoludur. Bu rehber kapıyı kapatmak için değil, ardındaki odanın neden ilginç olduğunu göstermek için hazırlandı.